

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 204/21
Люксембург, 16 ноември 2021 г.

Решение по съединени дела C-748/19—C-754/19
Наказателни производства срещу WB и др.

Правото на Съюза не допуска действията в Полша режим, позволяващ на министъра на правосъдието да командирова съдии в по-високи по степен наказателни съдилища, при което министърът, който едновременно с това е и главен прокурор, може във всеки момент, без да се мотивира, да прекрати командироването

В действителност изискването за независимост на съдиите налага правилата относно такова командироване да включват всички необходими гаранции, за да се избегне напълно рискът от използване на командироването като средство за политически контрол на съдържанието на съдебните актове, по-специално по наказателни дела

По седемте висящи пред него наказателни дела Sąd Okręgowy w Warszawie (Окръжен съд Варшава, Полша) изпитва съмнения относно съответствието с правото на Съюза на формирането на съдебните състави, разглеждащи посочените дела, поради участието в тях на съдия, командирован по решение на министъра на правосъдието на основание на Закона за устройството на общите съдилища¹.

Според посочения съд по силата на полските норми относно командироването на съдии министърът на правосъдието може да командирова съдии в по-високи по степен наказателни съдилища според критерии, които не са официално оповестени, без възможност решението за командироване да бъде подлагано на съдебен контрол. Освен това той може да оттегли командироването във всеки момент без предварително определени по закон критерии и необходимост да се мотивира това действие.

При това положение запитващата юрисдикция решава да отправи до Съда въпроси относно съответствието на посочените правила с член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС² и относно това дали тези правила накърняват презумпцията за невиновност, приложима в наказателното производство и произтичаща по-специално от Директива 2016/343³.

В решението, постановено от големия състав, Съдът приема, че член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, разгледан в светлината на член 2 ДЕС, както и Директива 2016/343⁴ не допускат национални разпоредби, съгласно които министърът на правосъдието на държава членка може на основание на критерии, които не са публично оповестени, от една страна, да командирова съдия в по-висок по степен наказателен съд за определен или неопределен срок, и от друга страна, във всеки момент с немотивирано решение може да оттегли командироването, независимо дали е било за определен или неопределен срок.

¹ Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych (Закон за устройството на общите съдилища) от 27 юли 2001 г. в редакцията, приложима в главните производства (Dz. U., 2019 г., позиция 52).

² Съгласно тази разпоредба „[д]ържавите членки установяват правните средства, необходими за осигуряването на ефективна правна защита в областите, обхванати от правото на Съюза“.

³ Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 2016 г., стр. 1).

⁴ Член 6, параграфи 1 и 2 от Директива 2016/343.

Съображения на Съда

Предварително Съдът констатира, че общите полските съдилища, сред които и Окръжен съд Варшава, са част от полската система от правни средства в „областите, обхванати от правото на Съюза“ по смисъла на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС. За да се гарантира, че такива юрисдикции са в състояние да осигурят изискваната от тази разпоредба ефективна правна защита, от първостепенно значение е опазването на независимостта им. Изпълнението на това изискване за независимост налага по-специално правилата относно командироването на съдиите да включват необходимите гаранции с цел пълно избягване на риска от използването му като средство за политически контрол на съдържанието на съдебните актове.

В това отношение Съдът подчертава, че макар възможността на министъра на правосъдието да командирова съдии само с тяхно съгласие да представлява важна процесуална гаранция, все пак са налице редица обстоятелства, които според запитващата юрисдикция дават възможност на министъра на правосъдието да влияе на тези съдии и които могат да породят съмнения относно тяхната независимост. Анализирайки тези обстоятелства, Съдът посочва най-напред, че за да се избегнат произволът и рискът от манипулации, решението относно командироването на съдия и решението за прекратяване на командироването трябва да се вземат въз основа на предварително известни критерии и да бъдат надлежно мотивирани. Освен това, тъй като оттеглянето на командироването на съдия без негово съгласие може да доведе по отношение на него до последици, аналогични с тези на дисциплинарна санкция, подобна мярка би трябвало да може да се оспорва по съдебен ред в рамките на производство, гарантиращо изцяло правото на защита. В допълнение, като отбелязва, че министърът на правосъдието изпълнява и длъжността главен прокурор, Съдът констатира, че така по определено наказателно дело той разполага с правомощия едновременно по отношение на прокурора, действащ по общия ред, и на командированите съдии, което може да породни основателни съмнения у правните субекти относно безпристрастността на командированите съдии. Накрая, съдиите, командировани в съдебните състави, които следва да се произнесат в главните производства, изпълняват и функциите на заместници на дисциплинарния обвинител на съдиите от общите съдилища, който е органът, натоварен да провежда разследване в рамките на дисциплинарни производства, образувани срещу съдии. Съвместяването на тези две функции в контекст, при който заместниците на дисциплинарния обвинител за общите съдилища също се назначават от министъра на правосъдието, може да породни основателни съмнения у правните субекти относно неподатливостта на останалите членове на съответните съдебни състави спрямо външни фактори.

Разгледани общо, тези различни обстоятелствата — с уговорката, че окончателната преценка в това отношение е поверена на запитващата юрисдикция — могат да доведат до извода, че министърът на правосъдието, въз основа на критерии, които не са официално известни, разполага с правото да командирова съдии в по-високи по степен съдилища, както и да прекрати командироването им, без да е длъжен да мотивира това решение, в резултат от което през периода, в който тези съдии са командировани, те не се ползват от гаранциите и независимостта, от които обичайно би трябвало да се ползва всеки съдия в правова държава. Подобно право не би могло да се счита за съвместимо със задължението за спазване на изискването за независимост.

Освен това, що се отнася до презумпцията за невиновност, приложима в наказателното производство, чието спазване Директива 2016/343 цели да гарантира⁵, тя предполага при определяне на наказателната отговорност на обвиняемия съдията да е свободен от всякакви обвързаности и предубеждения. Независимостта и безпристрастността на съдиите следователно са съществени условия за гарантиране на презумпцията за невиновност. В случая обаче се установява, че при посочените обстоятелства независимостта и безпристрастността на съдиите, а следователно и презумпцията за невиновност, могат да се окажат компрометирани.

⁵ Вж. съображение 22 и член 6 от Директива 2016/343.

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106